

Çok İşlevlilik Açısından Türkçe Edatların Söz Dizimsel ve Anlam Bilimsel Yapısı*

Nuh Doğan**

Özet: Bu çalışmada, Türkçe edatların söz dizimsel ve anlam bilimsel yapısıyla çok işlevliliği arasındaki ilişki betimlenecektir. Edat öbeklerinin söz dizimsel ve anlam bilimsel yapısını edatların *istemi* inşa eder. Son çekim edatları, edat grubunun yöneticisi konumundadır. Kullanıma çıkabilmeleri ve anlam kazanabilmeleri için söz diziminde belirli formal ve anlam bilimsel sözlük birimlerle görünmek zorundadırlar. Edatların işlevlerine ya da anlamlarına bağlı olarak istem potansiyelinin değiştiği ve farklı söz dizimsel ve anlam bilimsel yapıları kurduğu görülür. Edatların işlevleri görüldükleri söz dizimsel ve anlam bilimsel yapıdan hareketle kolaylıkla belirlenebilir ve edatlar istemine göre sınıflandırılabilir. Edatların işlevlerine göre oluşturdukları söz dizimsel ve anlam bilimsel yapıların bilinmesi Türk dili araştırmaları yanı sıra sözlükçülük açısından da oldukça önemlidir. Bu bilgiler, sözlüğe edatların işlevlerine göre kaydedilebilir.

Anahtar sözcükler: İstem, edat, edat öbeği, söz dizimsel ve anlam bilimsel yapı

Syntactic and Semantic Structure of Turkish Postposition in terms of Their Multifunction

Abstract: In the study, the relation between syntactic and semantic structure of Turkish postposition and their multifunction has been researched. The valency of postpositions constructs the syntactic and semantic structure of postpositional phrases. The postpositions are the governing items of postpositional phrases. They have to appear with specific formal and semantic lexical items for their use and

* Bu çalışma 8-9 Eylül 2011 tarihlerinde Sakarya'da düzenlenen IV. Uluslararası Türkçenin Eđitimi-Öđretimi Kurultayı'nda sunulan "Çok İşlevlilikleri Açısından Türkçe Edatların Sentaktik ve Semantik Yapısı" adlı bildirinin değiştirilmiş ve genişletilmiş biçimidir.

** Yrd. Doç. Dr., Ordu Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öđretim Üyesi, nuhdogan55@hotmail.com

meaningfulness. It has been asserted that the valency potential of postpositions can changes and the postpositions can construct different syntactic and semantic structures according to their function and meanings. The functions of postpositions can easily be determined considering syntactic and semantic structure that postpositions appear and they can be categorized according to their valency. To know the syntactic and semantic structures that the postpositions constructs according to their functions is also very important in the terms of lexicography as well as Turkish studies. This knowledges can be registered to dictionary according to function of postpositions

Keywords: Valency, postposition, postpositional phrase, syntactic and semantic structure

Giriş

Türk dili araştırmaları yazın alanında edatlarla ilgili bugüne değin eski Türk dilinden tarihî ve çağdaş Türk dillerine Anadolu ağızlarından Rumeli ağızlarına yüksek lisans ve doktora tezi düzeyinde, kitap ve makale türünde dikkate değer çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar arasında Hacıeminoğlu (1992), Oruç (1994), Li (2004), Alkaya (2008), Köse (2007) en dikkat çekenleridir. Son çekim edatları söz konusu çalışmalarda çoğunlukla şekil ve köken bilgisi, temel işlevleri, hangi durum ekli tamlayıcıyı istedikleri, cümlede aldığı görevleri ve sözcük türü gibi belli başlı kullanım özellikleri açısından değerlendirilmiştir¹. Ancak bu çalışmalarda edatların işlevleriyle onların şekil bilimsel, söz dizimsel ve anlam bilimsel yapısı arasındaki ilişki ve edat öbeklerinin bağımlı olduğu yönetici sözlüksel unsurlarla olan ilişkisinden ortaya çıkan işlev ya da anlamları göz ardı edilmiştir. Mevcut çalışmalarda birden fazla durum ekli tamlayıcı yönetebilecek gücü olan edatlar genellikle yönetebilecekleri tek durum ekli tamlayıcıyla betimlenmiştir.

Son çekim edatlarının farklı işlevleriyle onların söz dizimsel ve anlam bilimsel yapısı arasında sıkı bir ilişki vardır. Edatların farklı işlevleri belirli şekil bilimsel, söz dizimsel ve anlam bilimsel sınırlılıkları gerektirir. Edatların farklı işlevlerinin ortaya çıkışında onun yönettiği unsurlarla olan ilişkilerinin yanı sıra bağımlı olduğu unsurlarla olan ilişkilerinin de etkili olduğu görülür. Türkçe edatların şekil bilimsel, söz dizimsel ve anlam bilimsel sınırlılıkları ve yapısıyla işlevleri arasındaki ilişkinin tespit edilmesi gerekir. Bu bilginin Türkçenin ana dili ve yabancı dil olarak öğretilmesinde² ve sözlükçülükteki önemi büyüktür. Edatların işlevine göre kurduğu söz dizimsel ve anlam bilimsel yapılar ve onların yönettiği ve bağımlı olduğu sözlüksel unsurlarla ilişkisinden doğan işlev ya da

1 Daha fazla bilgi için şu çalışmalara bakılabilir: Üstünova (2008), Korkmaz (2014), Toparlı (1999), Tiken (2004), Karaağaç (2009).

2 Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde edatların işleniş hakkında bil için bkz. Özdemir (2011).

anamlar sözlüklere rahatlıkla kaydedilebilir, yine aynı bilgiyle gereksiz anlam girişi ve tanımlamalardan kaçınılabilir. Türkçenin ana dili ve yabancı dil olarak öğretiminde edatlar yapı ve işlev ilişkisi bağlamında daha etkin işlenebilir. Bu çalışmanın kuramsal çerçevesini *istem dil bilgisi* (valency grammar), *durum dil bilgisi* ve *yapı dil bilgisinin* (pattern grammar) yöntem ve yaklaşımları oluşturur. İnceleme Türkiye Türkçesindeki son çekim edatlarıyla sınırlandırılmıştır. Edatların söz dizimsel ve anlam bilimsel yapılarının belirlenmesinde TDK'nın *Güncel Türkçe Sözlük*'ü kullanılmıştır.

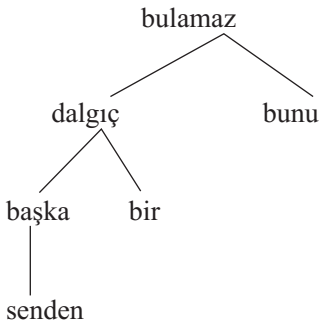
1. Kuramsal Çerçeve

Cümle bağımlılıklar aşamalanmasından oluşan bir bütündür. Bir ya da birçok bağımlı unsura buyuran her yönetici sözcük, bir bağımlılık düğümü oluşturur. Tesniire (1965)'e göre cümledeki bağımlılık düğümlerini fiil, isim, sıfat ve zarf sözcük türleri oluşturur. Düğümü oluşturan her sözcük, oluşturduğu düğümün yöneticisidir ve bir üst düğümün yöneticisine bağlıdır. Fiil düğümü, doğrudan ya da dolaylı cümledeki tüm bağımlılıkları yönetir.

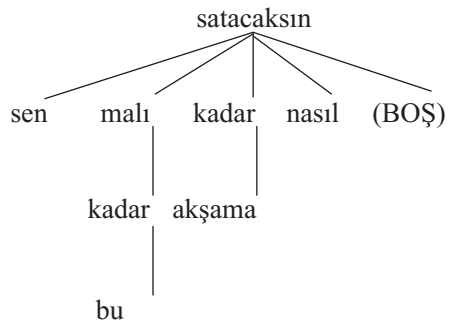
Türkiye Türkçesinde fiil, isim, sıfat ve zarfların dışında edatların da bir düğüm oluşturduğu görülür. Edatlar, edat düğümü ya da öbeğinin yöneticisidir. Edat düğümü başta fiil düğümü olmak üzere isim, sıfat ve zarf düğümlerinden birinin bağımlı unsuru olarak gerçekleşebilir. Edatların kurduğu düğümlerin hangi sözlüksel unsurlara bağımlı olduğu önemlidir. Her edat her sözcük düğümünün bağımlı unsuru olamaz. Bazı edatlar sadece bir sözcük düğümünün bağımlı unsuru olabilirken bazıları birden fazla sözcük düğümünün bağımlı unsuru olarak gerçekleşebilir (*Şekil 1* ve *Şekil 2*).

(1) *Bunu senden başka bir dalgıç bulamaz.*

(2) *Bu kadar malı akşama kadar nasıl satacaksın.*

Şekil 1

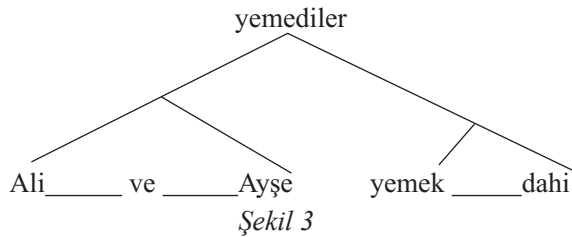
Şekil 2

Şekil 1’de edat düğümü (*senden başka*) isim düğümünün (*dalgıç*) bağımlı bir unsurudur. *Başka* edatının oluşturduğu düğüm ancak yönetici bir isim düğümünün bağımlı unsuru olabilir. Şekil 2’de ise *kadar* edatının oluşturduğu iki farklı düğümden biri isim düğümünün; diğeri fiil düğümünün yönetimi altında, onların birer bağımlı unsuru olarak gerçekleşir. Edat düğümlerinin isim ya da fiil düğümünün bağımlı unsuru olması, dolaylı biçimde edatların söz dizimsel ve anlam bilimsel yapısını da etkiler. Şekil 2’de *kadar* edatının oluşturduğu öbeklerin söz dizimsel yapı ve çevresinin farklı olduğu görülebilir.

Edatların bağımlı olduğu unsurların yanı sıra kendine bağımlı kıldığı unsurlar da önemlidir. Sözlüksel unsurların anlamları kadar, belki de anlamlarından daha önemli olan şey sözcüklerin nasıl birleştiği ya da yapılandığı bilgisidir (Hunston&Francis, 2000: 4). Cümle ya da söz öbeklerinin söz dizimsel ve anlam bilimsel yapısını onların kurucuları ya da yöneticileri belirler. Edat öbeklerinin kurucusu ve yöneticisi son çekim edatlarıdır. Son çekim edatları, diğer sözlüksel unsurlar gibi belirli söz dizimsel ve anlam bilimsel yapılar inşa eder. Bir cümle ya da söz öbeğinin söz dizimsel ve anlam bilimsel yapısına şekil veren gizil güç ise sözlüksel unsurların istemidir. Müller, *istemi (valency)* “fiillerin, sıfatların ve kimi isimlerin zorunlu ve seçimli sentagmatik tamlayıcılardan belirli sayıda ve tipte gerek duyduğu veya istediği doğal kapasitesi (2000: 4)” şeklinde tanımlar. Ancak istem sadece fiillerin, isim ve sıfatların değil; edatların, daha doğrusu sözlüksel unsurların bir özelliğidir³. Edatlar, Türkiye Türkçesinde fiillerden sonra çevresinde istem boşlukları açabilen, belirli söz dizimsel ve anlam bilimsel yapılar kurabilen ikinci derecede önemli istem taşıyıcı sözlüksel unsurlardandır.

Edatlar; *istemsiz edatlar* (bağlama ve cümle başı edatları), *bir istemli edatlar* (son çekim edatları), *iki istemli edatlar* (son çekim edatları) şeklinde sınıflanabilir. *İstemsiz edatlar* herhangi bir istem boşluğu açmayan ve herhangi bir söz dizimsel unsuru kendine bağımlı kılmayan biçimbirimlerdir. Bir düğüm oluşturamayan bu tür edatlar, bir bağımlılıklar aşamalanması şeklinde oluşan cümle bütününde salt dil bilgisel gereçlerdir, Tesnière’in ifadesiyle boş sözcüklerdir (1999: 160).

(3) *Ali ve Ayşe yemek dahi yemediler.*

Şekil 3

3 Fiil dışında diğer sözlüksel unsurlardan isimlerin istem potansiyeli için bk. Herbst (1988) ve Herbst vd. (2004)*e; sıfatların istemi için Kupšć (2009), Lapatková (2006) ve Herbst vd. (2004); edatların istemi için Mathews (2007), Herbst ve Schüller (2008).

İstemsiz edatlar ya aynı bağımlılık budağındaki düğümleri birbirine bağlar ya da farklı şekillerde cümlenin genişlemesine yol açar. *Şekil 3*'te *yemek* fiilinin birinci budağında edat aynı türden iki ismi bağladığı için bağımlılık ve istem ilişkisi gösteren dikey bir çizgiyle değil, bağlama görevine işaret eden yatay bir çizgiyle gösterilmiştir. Edat, oluşum ağacındaki ikinci budakta isim düğümünün genişlemesine yol açtığı için isim düğümü ile olan genişletme işlevi yine yatay çizgiyle gösterilebilir. İstemsiz edatlar bir bağımlılık bütününe ne yöneticisi ne de bağımlı bir unsuru olabilir. İstemsiz edatların düğümleri birbirine bağlama ve bir düğümü genişletme görevi olduğu söylenilebilir. Bu tür edatların eğer bir istemi olsaydı bir düğüm oluşturarak diğer düğümlerle ya da cümlenin çekirdeği olan fiille dikey bir çizgiyle gösterilebilecek bir bağımlılık ilişkisi kurabilirdi. İstemsiz edatlar bağımlılık ve istem ilişkisi açısından bir yapı kurmadığı için konumuzun dışında tutulacaktır.

Türkiye Türkçesinde *bir istemli* ve *iki istemli edatlar*, edat öbeğinin söz dizimsel yapısını belirler ve ona şekil verir. Bu edatlar farklı tamlayıcı tipleri isterler. Son çekim edatları en fazla iki istem boşluğu açmasına rağmen bu boşlukları *yalın durum tamlayıcısı (kim)*, *yükleme durumu tamlayıcısı (kimi)*, *yönelme durumu tamlayıcısı (kime)*, *ayırılma durumu tamlayıcısı (kimden)*, *tamlayan durumu tamlayıcısı (kimin)*, *vasıta durumu tamlayıcısı (kimle)* olmak üzere 6 tip tamlayıcıyla doldurur. Sözlüksel unsurların belirli sayı ve tipte tamlayıcıyı sunması ve yönetebilmesi belirli söz dizimsel yapıların ortaya çıkmasını sağlar. (1)'de *başka* edatının ayrılma durum ekli tek bir tamlayıcı yönetebildiği ve sadece bir söz dizimsel yapı kurabildiği görülür. (2)'de *kadar* edatı ise farklı durum ekli tamlayıcıları yönetir. *Kadar* edatının birinci düğümde (*bu kadar*) yalın durum tamlayıcısı; ikinci düğümde (*aşkama kadar*) ise biri gizli ya da seçimli olmak üzere yönelme ve ayrılma durumu ekli iki tamlayıcı yönettiği, dolayısıyla iki farklı söz dizimsel yapı kurduğu söylenebilir. (1) ve (2)'de *başka* ve *kadar* edatlarının kurduğu yapılar ve bağımlı olduğu sözlüksel unsur ya da bir üst aşamadaki yönetici düğüm dikkate alındığında sırasıyla şu şekilde gösterilebilir: **[kime]+başka+{isim}**; **[kim]+kadar+{isim}**; **(kimden)+[kime]+kadar+{fiil}**. Bu betimlemede zorunlu tamlayıcılar **köşeli ayraç**, seçimli tamlayıcılar ise yay ayraç kullanılarak işaretlenmiştir.

Edatlar, belirli söz dizimsel yapılar kurarken diğer taraftan da çoğunlukla yönettiği tamlayıcılarını belirli seçme ya da anlam bilimsel sınırlılıkları yüklenmeye zorlar. Bu zorlama sözlüksel unsurların anlam bilimsel yapısının oluşmasını sağlar. Türkiye Türkçesinde edatlar *canlı*, *cansız*, *insan*, *insan dışı*, *yer*, *zaman*, *somut*, *soyut*, *sayılabilir*, *sayılamaz* gibi anlam bilimsel sınırlılıkları olan tamlayıcıları ister. (1)'de *başka* edatı *canlı* ya da *cansız* herhangi bir varlık ya da kavramla kullanılabilirken; (2)'de *kadar* edatı birinci düğümde *sayılabilir* nitelikte bir kavrama, ikinci düğümde *sayılamaz* nitelikte bir

kavrama gerek duyar. Çeşitli dil bilimi kuramlarında sözlüksel unsurların anlam bilimsel istekleri, *anlam bilimsel durum* ya da rol adı verilen birtakım prototip kavramlarla karşılanmıştır. *Durum dil bilgisinde* (case grammar) fiillerin sınırlı anlam bilimsel istekleri olduğunu dile getiren Fillmore (1968, 2003), yüzey durum biçimi ile derin ya da anlam bilimsel durum arasında ayırım yapar. Anlam bilimsel isteklerin fiilin derin durum çerçevesini, başka bir ifadeyle anlam bilimsel yapısını oluşturduğu söylenebilir. Türkiye Türkçesinde edatların, Doğan (2011)'de betimlenen kimi anlam bilimsel durum ya da rolleri tamlayıcılarına yüklediği ileri sürülebilir.

Edatların özellikle *morfolojik istem* olarak anılan farklı şekil bilgisel yapıdaki unsurları da talep ettiği görülür. Bazı edatlar özellikle isim-fiil, sıfat-fiil ya da cümle yapısında tamlayıcılara gerek duyar. Örneğin *için* edatı (3)'te "maksadıyla, amacıyla" işlevinde kullanılabilmesi yalnız durum tamlayıcısını gerektirir ancak yalnız durum tamlayıcısının şekil bilgisel açıdan sıfat-fiil olmasını zorunlu kılar. Edatların morfolojik istemi tamlayıcı tiplerine eklenen alt bilgiyle şu şekilde gösterilmiştir: **[kim_{<isim-fiil>}]+için+{fiil}**.

(4) *Sınavı kazanabilmek*_[kim<isim-fiil>] *için* çalışıyor.

2. Türkçe Edatların Söz Dizimsel Yapıları ve İşlevleri

Türkiye Türkçesinde edatların önemli bir kısmı istem potansiyeline göre farklı söz dizimsel yapılar kurar ve farklı söz dizimsel çevrelerde bulunur. Edatların farklı kullanımları gözden geçirildiğinde *için*, *kadar*, *doğru*, *karşı*, *gibi*, *göre*, *önce*, *değin*, *dek*, *ile*, *üzere*, *diye*, *beraber*, *birlikte* vs. edatlarının farklı sayı ve tipte tamlayıcı yönettiği, farklı şekil bilgisel taleplerinin olduğu ve farklı söz dizimsel çevrelerde yer aldığı görülür. Türkiye Türkçesinde edatların aşağıdaki şekil bilgisel ve söz dizimsel yapı ve çevrelerde sıklıkla görüldüğü söylenebilir.

2.1. Bir İstemli Edatların Söz Dizimsel Yapı ve Çevresi

Türkiye Türkçesinde edatların önemli bir bölümü bir istem boşluğu açar. Bu edatların açtığı istem boşluğu mutlaka bir tamlayıcıyla doldurulmak zorundadır. Bir istemli edatlar farklı tamlayıcı tiplerini yönetirler. Bu yapılar bir üst yapının bağımlı unsuru olarak gerçekleşir. Bu edatların kurduğu söz dizimsel yapılar işlev ve anlam farkı oluşturacak şekilde fiilin, ismin, sıfatın ve zarfın bağımlı bir unsuru olabilir.

2.1.1. Kim Tipi Tamlayıcı Alan Bir İstemli Edatların Söz Dizimsel Yapı ve Çevresi

[kim] + edat + {fiil}: *gibi*, *ile*, *önce*, *tarafından* vs.

[kim] + edat + {isim}: *denli*, *için*, *kadar*, *diye*, *gibi* vs.

[kim] + edat + {sıfat}: *kadar* vs.

[kim_{<sıfat-fiil>}] + edat + {zarf}: kadar vs.

[kim_{<isim-fiil>}] + edat + {fiil}: için, üzere vs.

[kim_{<cümle>}] + edat + {fiil}: diye

[kim_{<sıfat-fiil>}] + edat + {fiil}: gibi, için, sürece, takdirde, üzere, kadar

vs.

2.1.2. Kime Tipi Tamlayıcı Alan Bir İstemli Edatların Söz Dizimsel Yapı ve Çevresi

[kime] + edat + {fiil}: değin, doğru, dek, göre, karşı, rağmen vs.

[kime] + edat + {isim}: benzer, dair, özgü, karşı, göre vs.

[kime] + edat + {cümle}: göre vs.

2.1.3. Kimden Tipi Tamlayıcı Alan Bir İstemli Edatların Söz Dizimsel Yapı ve Çevresi

[kimden]+edat+{fiil}: beri, dolayı, itibaren, önce, ötürü, sonra, ziyade, çok vs.

[kimden] + edat + {isim}: başka, ibaret vs.

2.1.4. Kimin Tipi Tamlayıcı Alan Bir İstemli Edatların Söz Dizimsel Yapı ve Çevresi

[kimin/m] + edat + {fiil} : gibi, için, ile vs.

[kimin/m] +edat + {isim}: için vs.

[kimin/m] + edat + {sıfat}: kadar

[kimin/m] +edat + {cümle}: için vs.

2.1.5. Kimle Tipi Tamlayıcı Alan Bir İstemli Edatların Söz Dizimsel Yapı ve Çevresi

[kimle_{<isim-fiil>}] + edat + {fiil}: birlikte, beraber vs.

[kimle]+ edat + {fiil}: birlikte vs.

2.2. İki İstemli Edatların Söz Dizimsel Yapısı

İki istemli edatların açtığı boşluklar iki farklı tamlayıcıyla doldurulabilir. Bu sınıftaki bazı edatların birinci istemi zorunlu; ikinci istemi seçimli tamlayıcıyla gerçekleşebilir. Bir edatın isteminin zorunlu ya da seçimli gerçekleşmesi işlev değişikliklerine yol açabilir. Seçimli istemler söz dizimsel yapıda olmasa bile dilin mantıksal düzeyindeki varlığı ana dili sezgisi yoluyla bilinebilir.

2.2.1. Kimden ve Kime Tipi Tamlayıcı Alan İki İstemli Edatların Söz Dizimsel Yapı ve Çevresi

[kimden] + [kime] + edat + {isim}: kadar vs.

(kimden) + [kime] + edat + {fiil}: doğru, kadar vs.

[kimden] + [kime] + edat + {fiil} : *dek, değin, kadar* vs.

2.2.2. *Kimi ve Kim Tipi Tamlayıcı Alan İki İstemli Edatların Söz Dizimsel Yapı ve Çevresi*

[kimi] + [kim] + edat + {fiil} : *geçe* vs.

2.2.3. *Kime ve Kim Tipi Tamlayıcı Alan İki İstemli Edatların Söz Dizimsel Yapı ve Çevresi*

[kime] + [kim] + edat + {fiil} : *kala* vs.

Sözlüksel bir unsurun tamlayıcı ya da üye yapısındaki bir farklılık sıklıkla anlamdaki bir farklılığa işaret eder (Goldberg, 1995). Sözcüğün her bir anlamı, çoğunlukla tek bir kullanım kalıbıyla (pattern) güçlü şekilde ilişkilidir. Bir sözcüğün farklı anlamları farklı kalıplarla ayırt edilebileceği gibi belirli kalıp kullanımların da belirli anlamlara sahip olan sözlüksel unsurlarla ilişkili olduğu söylenebilir (Hunston&Francis, 2000: 83). Edatların farklı işlevleri söz konusu olduğunda kurduğu söz dizimsel yapı ve çevre; farklı bir söz dizimsel yapı ve çevre söz konusu olduğunda ise edatların işlevi genellikle değişir. Edatların farklı işlevleri tamlayıcıların sayısı ve tipini değiştirdiği gibi şekil bilgisel yapısını da değiştirebilir. Bazı edatlar, belirli şekil bilgisel özelliklere sahip durum ekli tamlayıcılara gerek duyar. Bu tür edatlar, işlev değişikliği meydana getirecek şekilde, özellikle isim-fiil ya da sıfat-fiil yapısında tamlayıcıları ister. İçin, kadar, karşı ve *doğru* edatları bu açıdan betimlendiğinde aşındaki gibi bir görünüm arz eder.

(4) *Sınavı kazanabilmek*_[kim<isim-fiil>] için çalışıyor.

(5) *Bu vatan*_[kim] için neler yapmadık.

(6) *Sizin*_[kimin] için bir kitap getirdim.

(7) *Senin*_[kimin] için mükemmel bir yer burası.

(8) *Kağnılar*_[kim] için de bir çift sözüm var.

(9) *Yemeği sevmediği*_[kim<sıfat-fiil>] için yiyemedi.

(10) *Onun*_[kimin] için çok enteresan bir şeydi bu icat.

İçin edatının kullanıldığı cümleler incelendiğinde yedi farklı söz dizimsel yapı ve çevrede, yedi farklı işlev ve anlamda kullanıldığı anlaşılmaktadır. İçin edatı, (4)'te [kim_{<isim-fiil>}]+edat+{fiil} yapı çevresinde “amacıyla, maksadıyla”; (5)'te [kim]+edat+{fiil} yapı ve çevresinde “uğruna”; (6)'da [kimin]+edat+{fiil} yapı ve çevresinde “özgü, ayrılmış, yararına”; (7)'de [kimin]+edat+{isim} yapı ve çevresinde “oranla, göz önünde tutulursa”; (8)'de [kim]+ edat+{isim} yapı ve çevresinde “hakkında”; (9)'da [kim_{<sıfat-fiil>}]+edat+{fiil} yapı ve çevresinde ise “-den dolayı, -den ötürü, sebebiyle”; (10)'da [kimin]+edat+{cümle}⁴ yapı ve çevresinde “düşüncesince, kendince, göre” anlam ve işlevinde kullanıldığı

4 Cümle genellikle isim cümlesidir.

görülür. *İçin*, (5)-(8) ve (6)-(7)'de aynı söz dizimsel yapıları kurar, ancak kurduğu söz dizimsel yapının farklı sözlüksel düğümlerin bağımlı unsuru olarak gerçekleştiği görülür. (4) ve (9)'da edatın farklı işlevlerini tetikleyen ise yalın durum tamlayıcısının şekil bilgisel özellikleridir. (4)'te *için* edatı isim-fiil yapısında bir tamlayıcıya gerek duyarken (9)'da sıfat-fiil yapısında bir tamlayıcıya ihtiyaç duyar.

Kadar edatı da farklı söz dizimsel yapılar sergiler ve farklı unsurların bağımlısı olarak gerçekleşebilir:

(11) *Çınar*_[kim] *kadar* yaşlı bir adam.

(12) *Avuç içi*_[kim] *kadar* bir yer almış.

(13) Bu merdivenleri yapıldığı günden beri *bu*_[kim] *kadar* telaşla çıkmamıştır.

(14) İçinde biriken hayat bazen *taşacak*_[kim<isim-fiil>] *kadar* çok oluyor.

(15) *İçmiş*_[kim<sıfat-fiil>] *kadar* oldum.

(16a) *Buradan*_(kimden) *eve*_[kime] *kadar* yorgun argın yürüdük.

(16b) *Eve*_[kime] *kadar* yorgun argın yürüdük.

(17) *Duvarcılıktan*_[kimden] *çiniciliğe*_[kime] *kadar* her işte çalıştı.

(11-17)'deki cümleler analiz edildiğinde, *kadar* edatının (11)'de [kim]+edat+{sıfat} yapı ve çevresinde “ölçüsünde, derecesinde”; (12)'de [kim]+edat+{isim} yapı ve çevresinde “büyüklüğünde, genişliğinde”; (13)'da [kim]+edat+{zarf} yapı ve çevresinde “denli”; (14)'te [kim_{<isim-fiil>}]+edat+{zarf} yapı ve çevresinde “miktarda, derecede”; (15)'te [kim_{<sıfat-fiil>}]+edat+{fiil} yapı ve çevresinde “gibi”; (16a) ve (16b)'de (kimden)+[kime]+ edat+{fiil} yapı ve çevresinde “dek, değin”; (17)'de [kimden]+[kime]+ edat+{isim} yapı ve çevresinde “türlü, çeşitli” anlam ve işlevlerinde kullanıldığı görülür.

(18) *Sabaha*_[kime] *karşı* geldi.

(19) *Edebiyata*_[kime] *karşı* ilk alaka sizde nasıl başladı. TS

Karşı edatı, (18)'de [kime]+edat+{fiil} yapı ve çevresinde “-e doğru”; (19)'da [kime]+edat+{isim} yapı ve çevresinde “için, hakkında” işlevinde kullanılmıştır.

(20) *Şafağa*_[kime] *doğru* otomobil sesi duyuldu. TS

(21) *İki yanı ağaçlı yoldan*_(kimden) *çarşıya*_[kime] *doğru* yürüyordu. TS

Doğru edatı, (20)'te [kime]+edat+{fiil} yapı ve çevresinde “yakın, yakınlarında”; (21)'de (kimden)+[kime]+edat+{fiil} yapı ve çevresinde “karşı yönüne” anlamında kullanılmıştır.

3. Edatların Anlam Bilimsel Yapısı ve İşlevleri

Sözlüksel unsurların istemi sadece cümle ya da söz öbeğinin söz dizimsel yapısına değil, aynı zamanda anlam bilimsel yapısına da şekil verir. Türkiye Türkçesinde edatlar belirli sayı ve tipte tamlayıcılar için istem boşlukları açarken bu boşlukları dolduracak tamlayıcıların anlam bilimsel özelliklerini de belirler. Sözlüksel unsurlar, tamlayıcılarını belirli anlam bilimsel sınırlılıkları ya da rolleri yüklenmeye zorlar. Bu zorlama sözlüksel unsurların anlam bilimsel yapısının oluşmasını sağlar.

Türkçede edatlar ya fiil ya da isim menşelidir. Edatların büyük bir kısmı fiil ve isim grubundan alınıp geçici olarak edat görevinde kullanılması sonucunda meydana gelir (Hacıeminoğlu, 1992: 111). Fiil menşeli edatlar, uzun süre aynı görevde kullanılmaktan her ne kadar aşınmış ve kalıplaşmış olsa da fiilken istedikleri anlam bilimsel rolleri tamlayıcılarına yükleyebilir. Fiil menşeli edatların fiilken sahip oldukları istem potansiyelini muhafaza ederek oluştuğu ileri sürülebilir. İsim menşeli edatlar ise çoğunlukla isimlerin anlam bilimsel istemi çerçevesinde ya da rol yükleyici başka sözlüksel unsurları örnekleyerek tamlayıcılarına anlam bilimsel bir rol yükler. Edatlar, fiiller gibi bağımlı unsurlardır. Fiil nasıl zaman ve kişi gibi ardıllar yoluyla beliriyorsa ve onlara bağımlıysa (Adalı, 2004: 2005), edat da kendinden sonra gelecek sözlüksel unsurlara bağlıdır. Anlam ve işlevleri, tamlayıcılarına yükledikleri anlam bilimsel roller, fiillerde olduğu gibi, ancak kendinden sonraki sözlüksel ardıllarla belirginleşebilir. Bu bakımdan edatların anlam bilimsel yapısı, ancak belirli söz dizimsel yapı ve çevrede açık bir şekilde tespit edilebilir.

Türkiye Türkçesinde fiillerin istem boşluklarını dolduran tamlayıcılarına 26 anlam bilimsel rol ya da durum yüklediği görülür (Doğan, 2011). Edatların bu anlam bilimsel rollerden bir kısmını ve kendine özgü birtakım rolleri tamlayıcılarına yüklediği söylenebilir. Edatlar, özellikle fiil menşeli edatlar, anlam bilimsel yapıları açısından incelendiğinde tamlayıcılarına **konu** (yer değiştiren ya da bir yerde bulunan varlık), **faidalanan** (bir eylemden yararlanan), **zaman** (eylemin gerçekleşme zamanı), **deneyimci** (mental deneyimi tecrübe eden kimse), **miktar** (sayısal değer), **hedef** (bir hareketin yöneldiği tarafı ya da sonlandığı yeri), **kaynak** (bir hareketin kaynağı), **güzergâh** (bir hareketin rotası) vs. gibi bazı anlam bilimsel rolleri yükleyebilir. Edatların, özellikle isim menşeli edatların, fiillerin anlam bilimsel durum çerçevesindeki bu rollerin dışında **ölçü** (kıyaslama durumunda kullanılan değer), **benzetilen** (benzetme durumunda kullanılan kavram) vs. gibi kendine özgü birtakım anlam bilimsel rolleri de tamlayıcılarına yükleyebildiği görülür.

Bir edat aynı söz dizimsel yapı ve çevrede farklı işlev ve anlamları ifade edebilir. Bir edatın farklı işlevlerinin aynı söz dizimsel yapıyla gerçekleşmesi çoğunlukla bir belirsizliğe (ambiguity) işaret eder. Bir edatın farklı işlevleri aynı

söz dizimsel yapıyla gerçekleşebileceği gibi iki ya da daha fazla edatın aynı işlevi de farklı söz dizimsel yapılarla sunulabilir. Diğer taraftan farklı işlevli edatlar aynı söz dizimsel yapı ve çevrede bulunabilir. Sözlüksel unsurların belirsizliği ancak bir dereceye kadar söz dizimsel bağlamla açıklanabilir. Bir edatın farklı işlevleri söz konusu olduğunda ya söz dizimsel yapıda ya anlam bilimsel yapıda ya da her ikisinde farklılık gözlenir. Farklı işlev ve anlamdaki edatların söz dizimsel yapısı aynı olsa bile anlam bilimsel yapısı ya da bağlamı çoğunlukla değişir.

- (18) *Sabaha*_[kime] **karşı** geldi.
 (22) *Bahçeye*_[kime] **karşı** oturduk.
 (23) *Komşulara*_[kime] **karşı** çok ayıp oldu.
 (24) *Eve*_[kime] **karşı** arsayı verdi.
 (25) *Akıntıya*_[kime] **karşı** kürek çekilmez.

(18) ve (22)'de *karşı* edatının söz dizimsel yapı ve çevresi aynıdır: **[kime]+ edat+ {fiil}**; ancak anlam bilimsel yapıları, dolayısıyla işlevleri de farklıdır. *Karşı* edatı (18)'de **zaman**, (22)'de **hedef**, (23)'te **deneyimci**, (24)'te **konu**, (25)'te **güzergâh** rollerini yüklenmiş tamlayıcıları yönetir. Anlam bilimsel yapıdaki bu farklılıklar *karşı* edatının (18)'de “-e doğru, yaklaşırken”, (22)'de “yüzünü bir yere doğru çevirerek”, (23)'te “nezdinde”, (24)'te “karşılık olarak”, (25)'te “aykırı olarak, ters yönde” anlam ve işlevlerinde kullanılmasını sağlamıştır. *Karşı* edatının söz konusu söz dizimsel ve anlam bilimsel nitelikleri (18) için **[kime]_{Zaman}+edat+{fiil}**; (22) için ise **[kime]_{Hedef}+edat+{fiil}** vs. şeklinde gösterilebilir.

- (26) *Avuç içi*_[kim] **kadar** bir yer almış.
 (27) *Kantara'nın önünde yüz*_[kim] **kadar** düşman çadırı kurulmuştu. TS
 (28) *Bu minval üzere yedi ay*_[kim] **kadar** geçti, geçmedi. TS

(26), (27) ve (28)'de *kadarın* söz dizimsel yapısı aynı, ancak anlam bilimsel yapısı farklıdır. (26)'da *kadar* edatının yalın durum tamlayıcısının anlam bilimsel rolü ölçü, (27)'de **miktar**, (28)'de ise **zamandır**. Anlam bilimsel yapıdaki farklılıklar *kadar* edatının (26)'da “büyüklüğünde, genişliğinde”, (27)'de “yaklaşık, takriben”, (28)'de “süre” anlamında kullanılmasını sağlamıştır.

- (29) *Bu eşyalar*_[kim] **için** kaç lira ödediniz.
 (30) *Neler yapmadık şu vatan*_[kim] **için**.
 (31) *Size birkaç gün*_[kim] **için** sığındım.

İçin edatı (29), (30) ve (31)'te **[kim]+edat+{fiil}** söz dizimsel yapı ve çevresinde gerçekleşir ancak onların anlam bilimsel yapısı, dolayısıyla kattığı

anlamları farklıdır. *İçin* edatı yalın durum tamlayıcısına (29)'de **konu**, (30)'de **faidalanan**, (31)'de **zaman** rolünü yüklemiştir. *İçin* edatı (29)'da “karşılığında”, (30)'te “uğruna”, (31)'de “süreliğine” anlamında kullanılmıştır.

(32) *Sizin*_[kimin] **için** bir kitap getirdim.

(33) *Sizin*_[kimin] **için** çok enteresan bir şeydi bu yeni icat.

İçin edatı (32) ve (33)'de ise **[kimin]+edat+{fiil}** yapı ve çevresinde kullanılmıştır; ancak anlam bilimsel yapısı, dolayısıyla cümleye kattığı anlamlar yine farklıdır. *İçin* edatı tamlayan durumu tamlayıcısına (32)'de **faidalanan**, (33)'te **deneyimci** rolü yüklemiştir. *İçin* edatı (32)'de “-e övgü, -e ayrılmış”, (33)'te “düşüncesince, -e göre” işlevinde kullanılmıştır.

4. Edatların Söz Dizimsel-Anlam Bilimsel Yapısı ve Sözlük

Edatların söz dizimsel-anlam bilimsel yapı ve çevresiyle işlevleri arasındaki ilişkinin kurulması sözlüğün düzenlenmesinde ve edatların belirsizliğinin giderilmesinde, türlü işlevlerinin belirlenmesinde oldukça önemlidir. *Güncel Türkçe Sözlük (GTS)*'de bazı edatların benzer ya da aynı anlamlarının farklı sözlük girişleriyle verildiği, diğer taraftan farklı anlam ve işlevlerin ise sözlükte yer almadığı görülür. *GTS*'de *kadar* edatının 1. anlam girişi “ölçüsünde, derecesinde”; 2. anlam girişi “büyüklüğünde, genişliğinde”; 4. anlam girişi ise “gibi” şeklinde verilmiştir. Üç anlam girişi için verilen örneklerde *kadar* edatının söz dizimsel yapı ve çevresi aynıdır: **[kim] + edat + {sıfat}**.

1. Ölçüsünde, derecesinde:

“Balıkçılıkta para vardır ama dalgalıklık kadar da genç işidir.” S. F.

Abasıyanık.

2. Büyüklüğünde, genişliğinde:

“Bacak kadar çocuk.”, “Avuç içi kadar yer.”

3. ...

4. Gibi:

«İstanbul'un balıkları kadar balıkçıları da hoştur.» S. F.

Abasıyanık.

Söz dizimsel yapısı ve çevresi aynı olan bu edatın anlam bilimsel yapısının, dolayısıyla işlevlerinin de aynı olduğu söylenebilir. *Kadar* edatının her üç örnekte de tamlayıcısına **ölçü** rolünü yüklediği görülür. *GTS*'de verilen 1., 2. ve 4. anlam girişleri tek anlam girişiyile verilebilir. *Kadar* edatının “gibi” işlevindeki kullanılışı ise **[kim]_{<sıfat-fiil>} Benzetilen +edat+ {fiil}** söz dizimsel yapı ve çevresinde ancak mümkün olabilir (bk. örnek 15).

İçin edatının sözlük girişlerinde de benzer bir durum vardır. *İçin* edatının

1. anlam girişi için “amacıyla, maksadıyla”; 2. anlam girişi için “neden sonuç

belirten bir söz” tanımı yapılmıştır. Edatın her iki anlamı için verilen örneklerin aynı söz dizimsel-anlam bilimsel yapı ve çevreye sahip olduğu görülür: **[kim_{<isim-fil>}Amacı + edat + {fiil}]**.

1. Amacıyla, maksadıyla:

“Ukalalık yapmamak için bütün gayretine rağmen yine de o düşündüğünü yapmıştı.” S. F. Abasıyanık.

2. Neden ve sonuç belirten bir söz:

“Hastanın uykuda olduğunu söylemesi sırf vakit kazanmak içindi.” R. N. Güntekin.

3. -den dolayı, -den ötürü:

“Bu büyükşehirde ona ilk hitap eden adam olduğu için ona yüreğini açmak ihtiyacını duyuyordu.” Y. K. Karaosmanoğlu.

GTS'de için edatı için verilen 2. anlam girişine gerek olmadığı söylenebilir. Neden-sonuç ilişkisi ifade eden işlevi “-den dolayı, den ötürü” şeklinde tanımlanan 3. anlam girişinde verilmiştir. İçin edatının söz konusu işlevi **[kim_{<sıfat-fil>}Sebebi + edat + {fiil}]** yapısıyla ifade edilebilir.

Edatların kurduğu yapılara dikkat edilmediğinde sözcük türleri de sözlükte yanlış verilebilir. *GTS*'de göre sözlük biriminin türü zarf, özgü sözlük biriminin türü ise sıfat olarak verilmiştir. Ancak bugün göre ve özgü sözlük birimleri, belirli söz dizimsel yapı ve çevreden bağımsız bir anlam ifade etmezler, oysa sıfat ve zarf gibi sözcük türlerinin belirli söz dizimsel yapı ve çevreden bağımsız bir sözlük anlamı vardır. Belirli söz dizimsel yapı ve çevrede kullanılan bu gibi sözlüksel birimlerin yeniden değerlendirilmesi gerekir. Bir edatın zarf tümleci olarak kullanılması onun zarf olarak değerlendirilmesini gerektirmez.

Sonuç

Edatlar farklı söz dizimsel ve anlam bilimsel yapılara sahiptir. Bir edat birden fazla söz dizimsel ve anlam bilimsel yapı kurabilir. Edatların kurduğu farklı anlam bilimsel yapılar başka yapıların bağımlı unsuru olarak gerçekleşebilir. Bunlar, edatların farklı işlev ve anlamlarda kullanılmasına yol açmaktadır. Edatların bu özel kuruluşlarının bilinmesi Türkçenin ana dili ve yabancı dil olarak öğretilmesinde faydalı olabilir.

Edatlar görüldüğü söz dizimsel ve anlam bilimsel yapılarıyla birlikte sözlüğe kaydedilebilir. Bu çalışmada, edatların 22 farklı söz dizimsel yapı ve çevrede kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu yapıların bilinmesi edatların farklı işlev ve anlamlarının sözlüğe kaydedilmesinde önemli bilgiler sunar. Böylece bazı edatlar işlev ve anlam belirsizliğinden kurtarılabilir. Zira *GTS*'de benzer işlev ve anlamlar ayrı anlam girişleriyle verilebilmektedir.

Edatların anlam bilimsel yapısı fiillerin anlam bilimsel rol çerçevesinden hareketle betimlenmiştir. Ancak isim menşeli edatların da belirli anlam bilimsel rol çerçeveleri kurduğu görülür. Gerek fiil menşeli gerekse isim menşeli edatların tamlayıcılarına yükleyebileceği anlam bilimsel rollerin detaylı biçimde araştırılması ve ortaya konması gerekir. Böylece tüm edatlar ve farklı işlevleri sözlüğe belirli anlam bilimsel yapılarına göre rahatlıkla kaydedilebilir.

Kaynakça

- ADALI, Oya (2004), *Türkiye Türkçesinde Biçimbirimler*, İstanbul, Papatya Yayıncılık.
- ÄGEL, Vilmos ve Klaus Fischer (2010), “Dependency Grammar and Valency Theory”. içinde Bernd Heine and Heiko Narrog (Haz.) *The Oxford Handbook of Linguistic Analysis*, Oxford University Press, New York, s. 223-255.
- ALKAYA, Ercan (2007), *Kuzey Grubu Türk Lehçelerinde Edatlar*, Elazığ, Manas Yayınları.
- BALCI, Tahir, (2003), “Edat Bağlamında Sözcük Türlerine Yeni Bir Yaklaşım”, *Dil Dergisi*, Sayı 122 (Eylül), Ankara, s. 7-16.
- BANGUOĞLU, Tahsin (2000), *Türkçenin Grameri*, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları.
- BASKAKOV, A. N. (2011), *Çağdaş Türkçede Kelime Grupları*, İstanbul, Kesit Yayınları.
- COOK S.J., Walter A. (1989), *Case Grammar Theory*. USA, Washington, Georgetown University Press.
- DELİCE, Tuna Beşen (2006), “Türkmen Türkçesinde –dAn Ekiyle Edatlaşan Sözcüklerin İşlevleri”, *A. T. Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı 29, Prof. Dr. Zeki Başar Özel Sayısı, Erzurum, s. 53-69.
- DOĞAN, Nuh (2011), *Türkiye Türkçesi Fiillerinde İsteme Göre Anlam Değişiklikleri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- ERDEM, Mevlüt; Mustafa Sarı (2010), “Sözcük Türlerinin Sözcük Öbekleriyle İlişkisi”, *Turkish Studies*, Volume 4/5, s. 321-335.
- FİLLMORE, Charles. J. (1968), “The Case for Case”. içinde Bach Emmon, Robert T. Harms (Haz.) *Universals in Linguistic Theory*. New York, London, Holt, Rinehart and Winston Inc.
- _____ (2003), “Valency and Semantic Roles: the Concept of Deep Structure Case”. İçinde Vilmos Ägel vd. (Haz.) *Dependency and valency - Dependenz und Valenz: An international handbook of contemporary research - Ein internationales Handbuch der zeitgenössischen Forschung*. Berlin and New York: Walter de Gruyter.
- GOLDBERG, Adele E. (1995), *Constructions A Construction Grammar Approach to Argument Structure*, Chicago and London, The University of Chicago Press.
- HACIEMİNOĞLU, Necmettin (1992), *Türk Dilinde Edatlar*. İstanbul, MEB Yayınları.
- HERBST, Thomas (2007), “Valency Complements or Valency Patterns?”. içinde Thomas Herbst, Katrin Götz-Votteler (Ed.) *Valency – Theoretical, Descriptive and Cognitive Issues*, Berlin, New York, Mouton de Gruyter, s. 15-36.
- _____ (1988), “A valency model for nouns in English”, *Journal of Linguistics*, S. 24, s. 265-301
- HERBST, Thomas & Susen Schüller (2008), *Introduction to Syntactic Analysis: A Valency*

- Approach*, Germany- Tübingen, Gunter Narr Verlag.
- HERBST, Thomas vd. (2004), *A Valency Dictionary of English: A Corpus-Based Analysis of the Complementation Patterns of English Verbs, Nouns and Adjectives*, Berlin/ New York, Mouton de Gruyter.
- HUNSTON, Suson ve Gill Francis (2000), *Pattern Grammar*, USA, Jhon Benjamins V.B.
- KARAĞAÇ, Günay (2009), “Edat Üzerine Düşünceler”, *Dil Tarih ve İnsan*, Kesit Yayınları, İstanbul, s. 269-282.
- KARAHAN, Leyla (2007), “Sonra, Önce Kelimelerinin Edat Kategorisi İçindeki Durumu”, *Dil Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 1 Sayı: 1 Güz, Ankara, s. 39-48.
- KORKMAZ, Zeynep (2014), *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları.
- KÖSE, Fahrettin (2007), *Anadolu ve Rumeli Ağızlarında Edatlar*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Edirne.
- KUPŠĆ, Anna (2009), “Adjectives: Constructions vs. Valence”. *Aspects of Natural Language Processing Lecture Notes in Computer Science*, Volume 5070/2009, s. 241-269.
- Lİ, Yong-Söng (2004), *Türk Dillerindeki Sontakılar*, İstanbul, Kebikeç Yayınları.
- LOPATKOVÁ, Markéta; Jarmila, Panevová (2006), “Recent developments of the theory of valency in the light of the Prague Dependency Treebank”, *Insight into Slovak and Czech Corpus Linguistics*, Mária Šimková (ed.), Bratislava, Slovakia, Veda, s. 83-92.
- MATTHEWS, Peter (2007), “The Scope of Valency in Grammar”, içinde Thomas Herbst, Katrin Götz-Votteler (Haz.) *Valency – Theoretical, Descriptive and Cognitive Issues*, Berlin, New York, Mouton de Gruyter, s. 3-14.
- ORUÇ, Birsal (1994), *Oğuz Grubunda Edatlar*, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- _____(1999), “Türkiye Türkçesinde Kullanılan Çekim Edatları Üzerinde Görüş Farklılıklarından Kaynaklanan Problemler”, *Türk Gramerinin Sorunları II*, TDK Yayınları, Ankara, s. 421-430.
- ÖZDEMİR, Mükerrrem (2011), *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Edatlar*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- ÜSTÜNOVA, Kerime (2008). *Türkiye Türkçesi Ad İşletimi (Biçim Bilgisi)*, İstanbul, Kesit Yayınları.
- TESNIÈRE, Lucien (1965). *Éléments de Syntaxe Structurale*, Paris, Librairie C. Klincksieck.
- TESNIÈRE, Lucien (1999). “Tesniere, Lucien”, *Yirminci Yüzyıl Dilbilimi*, Nühket Güz (çev.), Multilingual, İstanbul, s. 131-166.
- TİKEN, Kamil (2004), *Eski Türkiye Türkçesinde Edatlar, Bağlaçlar, Ünlemler ve Zarf Fiiller*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- TOPARLI, Recep (1999), “Son Çekim Edatları”, *Türk Gramerinin Sorunları*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, s. 432-434.
- TÜRK DİL KURUMU (2011), *Türkçe Sözlük*, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları.